

Janez Janša, premier

foto: Silvester Šurla in Igor Kršinar Foto: Primož Lavšar

EKSKLUSIVNO

Največji nasprotnik slovenske demokracije je tranzicijski kapital

Za premierja Janeza Janšo je resna nevarnost za Slovenijo in njeno demokracijo tranzicijski kapital, ki si je brezobjirno prigrabil velikanski vpliv, vključno z večino medijev, po katerih si skuša podrediti presojo o tem, kaj je pri nas prav in kaj narobe. S predsednikom vlade smo se pogovarjali o predsedovanju Slovenije EU, o reševanju mejnih sporov s Hrvaško, o vojni proti tajkunom in pregonu gospodarskega kriminala, o možnih povolilnih koalicijah in o tem, kakšen vpliv na slovensko politiko ima še vedno nekdanji predsednik Milan Kučan.

■ Slovensko predsedovanje EU se končuje. Kakšni so slovenski prispevki v evropski zgodbi?

O tem lažje in bolj objektivno sodijo naši partnerji v EU. Na začetku januarja, ko je Slovenija po treh letih priprav z vso odgovornostjo prevzela krimljo Svetu EU, so bile časopise strani pole neprilakovani, a tudi dvomov o zmoglostih slovenskega predsedstva. Kot prva izmed novih držav članic in prva slovenska država na čelu petstoletijnske minolice smo bili deležni posebne pozornosti – a hkrati tudi prijazne podpore in pomoči naših kolegov. Slovenija se je na več kot osem tisoč dogodovih izkazala kot ambiciozna, dinamična in kompetentna država z vizijo. Naše predsedovanje morda ni bilo tako blešče kot predsedovanja večjih držav članic, vendar smo na vsebinski ravni naredili pomembne prebole.

■ Katero?

Dosegli smo dogovore, za katere si je zmanjšan prizadevalo več prejnjih predsedstev, kar na primer glede evropskega sistema satelitskega radiodistribucije Galileo, liberalizacije energetičkih trgov, vračanja nezakonitih priseljencev delovnega časa, delovnih razmer začasnih delavcev, poštnih storitev in standardov glede odpadkov. V času gospodarske negotovosti in upoštevanje, nemaknjene finančno zahitvenim projektom, smo zagotovili tudi napredok pri sprejemjanju podnebno-energetičkih ukrepov in povečanje donatorske pomoči v okviru razvojnih ciljev tisočletja. Veliko smo naredili tudi na razvoj najbližje sosedstvo Zadnjega Balkana. Končali smo mrežo stabilizacijsko-associacijskih sporazumov z vsemi državnimi regijami, s čimer je njihova pot v EU postal bolj oprijemljiva in predvidljiva. Uspešno smo izpeljali dialog o odprtvi vinumov, vzpostavili celovit me-

hanizem financiranja regije in spodbudili vrsto drugih sektorških pobud – od prometa prek raziskav do energetike – za okrepitev medosebnih stikov v regiji in v njenih odnosih z EU. Sosedi smo tudi z vprašanjem Kosova, enim trenutno najbolj občutljivih izizov EU. Kljub mnogim črnogledim napovedim, smo dosegli enotnost EU pri glavnih vprašanjih in preprečili destabilizacijo regije.

■ Najbrž pa ni vse teklo gladko.

Predsedovanje pogosto krepi ali kazijo dogodki, ki jih ni mogoče predvideti in se nazine pripraviti. Tovrstni »presenečenji

tutem za inovacije in tehnologijo v Budimpešti. Maša in sednja podjetja bodo lahko svoje raziskave in razvoj nadgradiča s programom Eurostars. Direktiva o potrošniških kreditnih pogodbah bo posebeča zaščito porabnikov. Bolje bo poskrbljeno tudi za zapošljevanje mladih, za enakopravnost med spoloma in za društvene prijazne začasne kariere. Direktiva o kazensko pravem varstvu okolja in podnebno-energetski svetlobi bosta še bolj zaščitila naš živiljenjski prostor. Nala obalna regija bo z ustanovitvijo evromeditanske univerze postala novo medezemsko izobraževalno središče.

Ne vemo, koliko sposoben minister bi bil Gregor Golobić, saj doslej ni še nikoli prevzel odgovornosti v vladi.

Deloval je iz ozadja.

■ Kaj je pridobila Slovenija s predsedovanjem?

Predsedovanje Svetu EU je bilo pomembna naložba v prihodnosti naše države. Z njim smo izboljšali naše poznavanje evropskih struktur in naševali pomembne stike v Bruslju in državnih članicah, useljavili pa smo se tudi na vrhovih s svetovnimi partnerji: Japonsko, Latinsko Ameriko in Karibi, ZDA in Rusko federacijo. Te izkušnje ne bodo koristile le vel kot dva tisoč državnim uradnikom, ne posebno vpetim v projekt predsedovanja, ampak tudi slovenskim gospodarstvenikom, raziskovalcem, studentom in vsem drugim, ki si bodo v prihodnosti utratali pot v Evropo in širki svet. Projekt predsedovanja je zahteval maksimalni angažemt tisočev. Vsem gre zahvala za našte upehe. Seveda pa nas pred koncem čaka le zadnji, junijski Evropski svet. Po juniju 2005 bo po najbolj zahteven in težak vir EU.

■ Je polletni mandat za predsedovanje prekratek ali je bil zaradi prihajajočih državnih volitev morda predočen? Nale volitve niso meritki. Polletno predsedovanje je samo vrh ledene gore, saj zahteva vsaj dve leti intenzivnih prirav in se eno leto sodelovanja v triu, v našem primeru skupaj z Nemčijo in Portugalsko. Koliki iz drugih članic EU mi pravijo, da je mandat vlade, v kaneriga je vključeno tudi predsedovanje EU, vsaj še enkrat napomnji kot običajen. Mislim, da je ta ocena za delavo, ki to počne prvič, celo premisla. Še posrebo zdaj, ko je po veliki izriči treba usklajevati odločitve med 27 državami.

■ Kaj pomeni irsko glasovanje za Slovenijo, ki meji na kandidatiko Hrvatke, saj se bo zaradi tega pridruževanje EU upočasnilo?

Mislim, da ne bistreno. Zatoč, povzročen zaradi irskega referenduma, bo odprtven precej prej, preden se bo dokončno odločilo o članstvu RH v EU. Torej ni nobenega razloga, da bi hkrat koli igral na to kartu ali da bi Hrvatka upočasnila povezovanje evropskih standardov.

■ Ali je možno, da bi se tudi v Sloveniji pokazala zahteve po glasovanju o lisbonski pogodbi, da bi s tem zavrljali hrvatsko pridruževanje EU?

EU potrebuje nova pravila igre zato, da bo postala bolj demokratična, navznoter in bolj učinkovita navzven. EU vodi svetovni proces, ki mora pripeljati do globalnega dogovora o učinkovitem boju proti klimatskim spremembam. Kvaliteta načega izvajanja v prihodnjih letih je odvisna od tega, kako se bomo organizirali. Ne poznam nikogar, ki bi želel vse to postaviti na kocko zato, da bi zapri pot Hrvatki v EU.

■ Kako tečejo pogovori o mejnih sporih?

V okvirih mejnih komisij, ki smo jih ustvarili in ki isčeta ustrezen pravni okvir za neutralno presojo trete osobe. Zapleti in telave naših državljanov, ki nastajajo občasno zaradi nerešenih mejnih vprašanj, pa skušamo kljub velikemu pomirjanju časa reševati spoti.

■ Čigava je bila ideja za začasno kompromisno rešitev s postavljivimi zapornicami na tako imenovani Jorasov-ki evropski poti?

To je bila ena od kompromisnih rešitev, ki sem jih predlagal svojemu hrvaškemu kolegu ob najtem majhem streljanju na Oblejcu. Po dolgih in napornih pogajanjih brez kamer smo jo nato uskladili in uresničili.

■ Zakaj Slovenija ne zapre spornega mejnega prehoda v Sečovljah ali pa prekvalificira v maloslovnejšega?

Ker je to skrajjen ukrep, ki bi enako kot tujec prizadel tudi slovenske državljane. Dokler mi na voljo druge prometnice, je to le zadnjina molnost.

■ Letos se ni incidentov v Piranskem zalivu, zato vam tudi ni mogoče očitati kakršnegakoli dogovarjanje zanje. Ali lahko prizakujemo, da bo Sova javno objavila magnetogram vašega pogovora z Ivom Sanaderjem leta 2004?

Nem vem, kaj bo in kaj lahko naredi Sova glede na zakonsko regulativno. Kar se mene tiče, nimam kaj skrivati. V tistem pogovoru, ki je potekal po incidentu ob aretaciji Janeza Podobnika ob meji v Sečovljah, svet se s predsednikom Sanaderjem pogovarjal o tem, kako incident umirjati in reševati in ne o tem, kako jih povzročati.

■ Popotokrat silimo kritike, da je glavna napaka vašega mandata, da niste nadaljevali reform. Kje je krivica za ta zastoj? Kdaj se bodo reforme nadaljevale?

Če nekaj pogosto silimo, še ne pomini, da je res. Če ne bi izvedli nujnih reform, ne bi imeli najvišje gospodarske rasti v zgodovini in hkrati najvišje bezposelnosti. Dejavnost zanikaljo to trdite. Res pa nismo usredil enotne davčne stopnje, ki so jo nekateri hoteli branili do zadnje kapljice moje krvi, četudi da je to edina zvezljivna rešitev za slovensko gospodarstvo. Posiskali smo druge, ki so bile sprejemljive tudi za socialne partnerje. Mogoče je bil davčni učink zaradi tega nekoliko manjši, vendar smo davčno reformo sprejeli ob visoki stopnji družbenega soglasja, kar je njena velika dodana vrednost.

■ V zloženki, ki jo je vlada poslala vsem gospodinjstvom, manjka podatek o inflaciji. Zakaj?

Nic ne manjka. Brezplača je poročilo o izvedenih reformah. Inflacija so povzročile visoke cene rušte in hrane na svetovnih trgov kot poglavljata zaniranja varčev ter pričed na evro ter premajhna konkurenčnost predelovalnega in trgovskega sektorja kot notranja varčev. Inflacija je problem celotne EU. Če ne bi izpeljali reforme, bi bil njen pritisk economa posledice že večje. Spominjam se leta 2003, ko smo imeli 2,3-odstotno gospodarsko rast in nekajnat višja inflacija. Anton Rop, avtor gospodarskega programa Pahorjev SD, ki je bil takrat predsednik vlade, nam danes spet ponuja preizkušene formule tistih let.

■ Ali bomo do volitev priti le kaklini privatizaciji državnih poslojev?

Verjetno, pa tudi po njih, ker se sprejeti program v skladu z zakonom izvaja ne glede na volitve.

■ Ali vam je žal, da je zastala privatizacija Telekoma in Zavarovalnice Triglav?

Niž le ni izgubljeno, bi pa najbolj obe podjetji poslovali bolje, če bi imeli trajno določeno lastniško strukturo.

■ V tem mandatu ste izpeljali privatizacijo NKBH. Zakaj tega niste naredili NLB, ki je takojkom na veliko odobravala kredite, zdaj pa ima menda zaradi tega težave? Delnice NLB pa kljub obljubi finančnega ministra Bajukja še vedno ne kotirajo niti na borzi.

Vpliv slovenske države v tej banki je ozemlj, saj je velik delež NLB v lasti belgijske KBC in EBRD. KBC je dve leti drži klobuk v rokah in ne ve, ali v banko vstopa ali izstopa. Obrnja se, kot da ji je bil ob prodaji 34 odstotkov deleža v času Ropove vlade

dejansko prodan večinski del. Mogoče je je res bil objavljen, vendar tega v pogodbni ni. Predsednik uprave je bil imenovan tik pred zadnjimi volitvami. Uprava NLB pa je res pomagala Pivovarni Laško pri sposobnih koncentracijah lastništva. Nadzorni svet NLB je bil o tem obveščen lele pozreje. Sicer pa je NLB solidna banka, tudi zadnja dokapitalizacija je uspela. Bila pa bi lahko več boljša, če bi imela bolj atraktivno vodstvo in manj ljudi z dragimi individualnimi pogodbami.

■ Bi bilo po vašem mnenju, da bi v nekaterih podjetjih, kjer je lastništvo obvladuje država, uvedli enotino uprave? Predlog, da bi združili nadzorni svet in upravo, je bil že podan v Petrolu, kaj pa v skupini Telekom Slovenija?

Tekmo vam odgovorim na to vprašanje, nisem strokovnjak za zakonodajo o gospodarskih družbah. Podjetja imajo svoje uprave in nadzorne svete, ki morajo ustikati na skupičnih predlaganih najbolj učinkovite rešitve, tudi organizacijske. Politično gledano pa se mi zdi morda, da reorganizacije Petrola si bilo v volumnem letu, saj bi se brez potrebe izpostavili očitkom, da se cementira upravljanje družbe, v kateri država ni večinski, ampak ključ temu pomemben lastnik. Pri Telekomu takšen očitek odpade, saj ima v tej družbi država več kot 75 odstotkov dejanske glasovalne teče, kar pomeni, da lahko vstopokratna vlada kadarkoli izvede spremembu statuta in tudi upravljanja.

■ Vas je Tomaž Toplak, ki je odstopil z mesta predsednika uprave Kada, podobno razočaral, kot vas je lani nekdanja državna sekretarka Andrejana Starina Kosem?

Dogajanja o njegovem odstopu nisem spremjal, ker v teh tednih za to prepesto nimam časa. Premaš počasni podrobnosti, da bi lahko sodil o tej primerjavi.

■ Ali zaupate pravnemu državi, da se pregon gospodarskega kriminala ne bo ustavil na tolitistvu in v sodnih milinah? Akcija Cista lepata miruje, o svadbi zoper Pivovarne Laško tudi ni nič nevega.

No bo držalo. Gledate varna gospodarskega kriminala v gradbeništvu je sodišče po opravljeni predkazenski policijski prisilki, na predlog tolitistva odredilo sodno prisilko, ki poteka. Sodišče je torej presodilo, da je sum kaznitve dejanja v svadbi atemeljen. Pravkar je bilo na sodišču praktično razvajljeno lastnirjenje ceznama menedžerski odčap BTC, ker so bili pri njem oskodovani mali delničarji. O svadbi v primeru, ki ga navajate in v vseh drugih odločajo pristojni organi; ne vem, ali je kaj novega, dokler o tem ne

Biografija

Rodil se je leta 1958. Po izobražbi je diplomiran obramboslovec. V osmdesetih je bil udeleženec demokratičnih procesov v Sloveniji ter politični zapernik v redi slovenske SDV in jugoslovenske armade. Po prvih demokratičnih volitvah je postal obrambni minister in je med najbolj zaslužimi za osamosvojitev. Po odstaviti leta 1994. se je preselil v državni zbor, obrambno ministristvo pa je prevzel še v času Bajukove vlade leta 2000. V obdobju 1989–1991 je bil podpredsednik SDZ, po njenem razpadu je vstopil v socialdemokratsko stranko in jo 1993. prevezel. Desetletje pozneje se je preimenovala v Slovenske demokratične stranke. Po zmagi na volitvah 2004 je bil izvoljen za predsednika vlade.

obvestijo javnosti. Preprilan pa sem, da bodo navrhli zakonito in neprestransko.

■ Zakaj se vojna proti tajkunom ni začela že leta 2005?

Gesovrje o vojni je pretiravanje. Gre za normalno delo pristojnih organov pri začrtanju kriminalitev. Tega pa v veliki meri v času vladavine LDS in SD ni bilo. Leta 2005 je nova vlada podredovala strukture v organih pregona in nadzornih agencijah, ki se niso bili sposobni resno spopasti z veljim gospodarskim kriminalom. Potrebe so bile zakonsko spremembe, reorganizacije, kadrovskie zamenjave in izobraževanje. Vse to smo v veliki meri naredili, rezultati, kaj jih danes vidite, so posledica aktivnosti, ki so se začele leta 2005. Profesionalno delo varuh konkurcence in nadzornih agencij je izbezhalo prej zakrite koncentracije z njihovih partikularjev. To, da se jih prej ni vidovalo, ne pomeni, da so nastala zdaj. Le da je prej celotna oblast to tolerirala in omogočala, sedanja pa vztraja pri načelu enakosti pred zakonom.

■ Igora Barčarja ni bilo niti na kosilo ob objektivni arretaciji BTC niti na sprečanje nekdanjih ministrov Demosove vlade. Ali imate kakšne stike z njim? Zelo redko ga vidim, predvsem ob samih obletnicah.

■ Bi bilo treba zoper njega podobno ukrepati kot zoper Boška Šrotu?

To morate vprašati tisti, ki so pristojni za ukrepanje. Ob površnem spremembu medziških konstrukcij pa se ne morem zasebiti vrisa, kot da bi se hotelo Barčarja namerno izpostavljati kot edinstven tajkuna in s tem preusmerjati pozornost od največjih rib. To počnejo tisti, ki so oljanci Delo, Dnevnik, Večer, Miladiro, Nedeljski dnevnik itd. Novinarji v teh časopisih pridno sledijo diktatu kapitala.

■ Kako odgovarjate na očitke, da je Boška Šrot za tajkuna naredila vala

vrla oziroma dogovor iz avgusta 2005, po katerem je pivovarna v Laškem prila do delnic Mercatorja?

To je popolna neumnost. Gledate domnevnega sestanka avgusta 2005 o Mercatorju sem vse že velikočrat pojasnil. Vlada niholi ni predajala Mercatorja. Pivovarna Laško je še pred letom 2005 prevzela Radensko in Union ter številna druga podjetja, med njimi Delo in Večer.

■ Kaj je z opcijskimi pogodbami o prikritem menedžerskem odkupu Dela, ki ste ga menda - tako sporelijo le prila do Laškega - hotelli staličiti v svoj poletni nabiralnik?

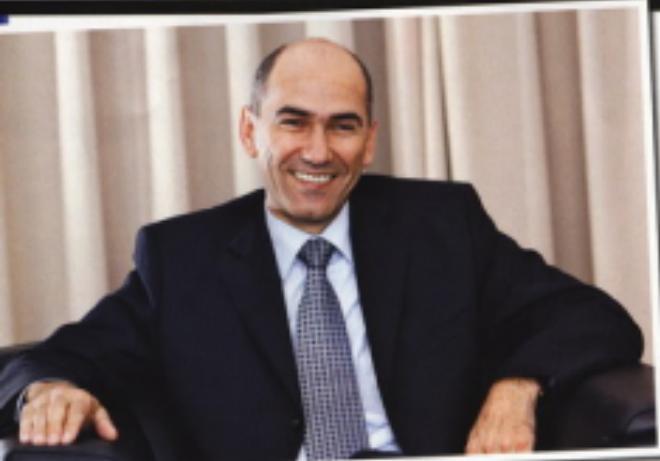
Mislite, da se bi bile takšne pogodbe z mojim ali katerim drugim vladnim podpisom, če bi res obstajale, že zdaj naj objavljene oziroma na svitlo dare, kot bi rekli Jurčič? Kar na dan z njimi.

■ Kako vojna proti tajkunom vpliva na odnose znotraj koalicije? Zdi se, da se zaradi nje poslabšali zlasti odnosi med SLS in SDS!

Glavna koncentracija tajkunov v Sloveniji zagotovo ni v SLS. Poglejte si posnetke ustavnega zborna Forum 21, donatorje Pahorjevi SD ali seznam neklanjajočega gospodarskega odbora LDS pod vodstvom Petra Rigla in Gregorja Golobiča. Če k temu dodate le senzor svetovalnih studij o prevzemilih, ki jih je za BTC ali Pivovarno Laško napisal Matej Lahovnik, boste dobili bolj jasno sliko.

■ Boste v primeru zmage na volitvah v koalicijo znova povabil SLS, ki jo zdaj vodi Bojan Šrot?

Vidim, da ste pri Reporterju zelo obremenjeni s prijankom Sot. Gledate na usodo, ki ste jo doživeli na Magu, to niti ni čudno. O koalicijah pa po volitvah.

Glavna koncentracija tajkunov v Sloveniji zagotovo ni v SLS. Poglejte si posnetke ustanovnega zbornika Forum 21, domatorje Pahorjeve SD ali seznam nekdanjega gospodarskega odbora LDS pod vodstvom Petra Rigla in Gregorja Golobica.

■ Pred štirimi leti sta v vladno koalicijo povabili vse stranke. Kateri so najraje imeli ob sebi v naslednjem mandatu?

Kot rečeno, o koalicijah po volitvah, SDS je stranka sodelovanja in noče izključevati nikogar.

■ Koliko je realna možnost, da bi vladlo sestavili skupaj z Zmagom Jelincem?

Toliko kot pri vseh drugih. Ne izključujemo nikogar. A to je najprej vprašanje za volivce.

■ Na Festivalu nove politike v Križankah je prvak Zares Gregor Goločič govoril o spodobnosti v politiki. Gleda na to, da ni zasmrtil možnosti koalicije njegove in vase stranke, naszanim, kako spodobna bi bila vada vlast z ministrom Gregorjem Golobićem?

Nisem poslušal njegovega govorja in ne vem, na kaj je mislil. Tudi ne vemo, koliko sposoben je spodobni minister bil, saj doslej ni še nikoli preveval odgovornosti v vladu. Deloval je iz ozadja.

■ Borut Pahor se je odrekel koaliciji z vami. Ali se je v zadnjega pol leta spremeniil in zakaj?

Spremenil je govorico, medtem ko stranka svoje izključjujoče politike ni spremnil nikoli. Je takšna, kot je bila desetletja pri

svoji predhodnici. Zdaj sta se stranki in predsednik samo poravnala v svojem izrazu. Leta 2004, ko smo se hoteli o koaliciji pogajati tudi z njimi, je večinski del poslancev skupine SD Zagrosi, da bo istoploč, če gre stranka v koalicijo s SDS. Nič novega torej. Govorjenje o preseganju delitev in hkratno sejanje predsednikov in vnaprejšnje zaračivanje sodelovanja je zato nauren prikaz razlike med besedami in dejanji.

■ Pahor pravi, da imajo od visoke gospodarske rasti koristi le bogati. Ali to drži?

Ce bi bilo tako, bi moral biti Pahor tega vesel. Kritika glasovanj izbordnih aktov ob zadnjih volitvah so pokazala, da so njenega stranka, torej SD, voliti predvsem bogatejši volivci in tisti, ki so v komunističnem režimu uživali privilegije. Vendar to ne drži, današnja reforma, ki je z razbremenitvijo gospodarstva vplivala tudi na večjo rast in zmanjšanjem davčne višake takoj neposredno omogočila večje plače, je razbremensila vse, se najbolj pa tiste z več znanja, ki so najbolj produktivni in inovativni. Vendar zaradi tega niso tudi materialno najbezognitejši, čeprav bi si zaslužili več.

■ Pred štirimi leti je bil vad glavni nasprotnik Tone Rop. Ali v tej vlogi zdaj vidite Pahorja ali morda koga drugega?

Tone Rop in Borut Pahor sta zdaj skupaj

v isti stranki. Kdo ima velji vpliv na program in taktilko SD, je težko reči. Nista pa to moja nasprotnika, vsaj jaz ju ne jemljam tako. Sta nasja politična tekmečka. Nekoliko je mreže, ko Pahor že vse mesecje izjema napornega predsedovanja EU in prej, preden so se spleh začela formalna volilna opravila, rodiš s ključi in misli edinstvo na oblast. Vendar to ni niti nelegitimno, in Slovenija bo to prelivela. Verjamam, da je stranki, ki se je desetletja imela za »avanguardio«, torej za edino poliklenano biti na oblasti, nekoliko telko v opoziciji.

■ Ali je ladje napadati ali se braniti? V nogometu? Najbolj mislite v politiki. Trenutno ne delam ne eno ne drugo, ker se morem popolnoma posvečati najnajljubljivemu vladnemu zadavcu in vodenju Evropskega sveta. Sicer pa je najbolj zahteven delo v politiki oblikovanje nove ideje, njenega zagovarjanja, ko je nova in v manjini, oblikovanje podpore in zavzemaljev in nato urešnjevanje.

■ Kolikšen vpliv na slovensko politiko ima nekdanji predsednik Milan Kučan?

Očitno še vedno zelo velik. In to ne zaradi svih idej, temveč zaradi kapitalskih in medijskih poverjen. Nekaterim vplivnim časopisom uredujejo še isti uradništvi, kot jih je pred desetletji postavil še kot predsednik ZKS. Tako je pri Nedeljskemu dnevniku.

■ Vidite kakšno resno nevarnost za Slovenijo in njeno demokracijo?

Vidim, in sicer v tranzicijskem kapitalu, ki si je brezobzirno prigrabil velikanski vpliv, vključno z veliko medijem, po katereh si skupa podrediti presojo o tem, kaj je v Sloveniji prav in kak narod. Prav je seveda vse, kar poštejo tajkarni in njihovi politični podporniki. Namesto da bi bili mediji pri nas neodvisna entiteta vrja oblasti, so preteljno tajkansko-erodje. Stotrije vaših kolegov, ki so lasti tuk pred predsedovanjem EU podpisovali lažno obstojoči zoper slovensko vlado, je ostalo popolnoma tiho, ko so iz politih nabiralnikov prilezli njihovi tajkanski lastniki. Celo potem, ko so jim neposredno naročili, koga naj v politiki podprejo, jim spremeniли statute in zamenjali sedežnice, smo slišali le nekaj medih stavkov nasprostovanja. A je hitro var potihnilo, kaj lele, da bi kdo napisal kakšno peticijo. Ta dvojna meritila in ta idealotska poraznarost brezobzirnega kapitala in velikega dela novinštva v Sloveniji sta največja nevarnost za demokracijo pri nas.

■ Kako sodelujete s predsednikom Danilom Türkom?

Korektno.